

הוכן ע"י כולל עיין הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף פו.

מה דין "אנפקטן" (- שמן זית שלא הביא שלישי) לענין מנחות? [תוד"ה ואם].

בדיעבד	לכתחילה	
פסול ¹	לא יביא	לגירסת רש"י כת"י
לר' חייא: פסול למשנתנו ולר"ש בר רבי: כשר	לא יביא	לגירסתנו ולגירסת ר"ת

תשעת סוגי מיצוי שמן זית דלהלן, מה מדרגתו, ולמה הם כשרים?

חוזר וטוענו וטוענו בקורה	חוזר וטוענו בקורה / באבנים ⁴	כותש ² ונותן לסל ³	
שלישי - למנחות - ג'	שני - למנחות - ב'	ראשון - למנורה - א' ⁶	ראשון - הזיתים שבראש הזית ⁵
שלישי - למנחות - ד'	שני - למנחות - ג'	ראשון - למנורה - ב'	שני - הזיתים שבגובה גג הבית
שלישי - למנחות - ה'	שני - למנחות - ד'	ראשון - למנורה - ג' ⁷	שלישי - הזיתים שמתחת גג הבית

¹ רש"י כת"י ד"ה מפני שהוא שרף, ביאר את קושיית הגמ': דכיון שהוא רק שרף היכי מני ליה במשנתנו בכלל שמנים פסולים, הא אפי' בשם שמן אין לקרוא לו. וס"ל לרש"י שתירוצ' הגמ' שהעמידה למשנתנו במחלוקת תנאים, כוונתה שנחלקו אם בכלל נקרא שמן, אולם לכו"ע הוא פסול למנחות.

² הכי תנן במתניתין, אולם בברייתא בגמ' איכא מחלוקת בזה דת"ק ס"ל שטוחנו בריחים, ור' יהודה ס"ל שלא יטחון אלא יכתוש במכתשת. ותנא דמתניתין דבר בכתשה כר' יהודה, ובנתינה לסל ס"ל כרבנן, שלא צריך לתת סביבות הסל דוקא כדלהלן.

³ ונחלקו ת"ק ור' יהודה היכן נותן בסל, דלת"ק דמתניתין אחר שכותשם נותן בתחתית הסל, ומנקבי הסל בתחתיתו מסתנן השמן לכלי שתחתיו. ור' יהודה מחמיר טפי, וס"ל שבאופן זה שהכל נמצא בשולי הסל מתערב השמן עם השמרים ויוצא שמן עכור. ולכן צריך להדביק את כתישת הזיתים בדפנות הסל ומשם נוזל דרך הדפנות אל תחתית הסל, ומשם מסתנן אל הכלי שמתחת, ובזה יוצא שמן מזוקק ביותר.

⁴ גם בזה נחלקו ת"ק ור' יהודה, דלת"ק יכול לטעון אפי' בקורה כבדה על הזיתים הכבושים. ור' יהודה ס"ל שלא יעשה בקורה, שהיא כבדה מאוד ומוציאה גם לשמרים, אלא יטעון רק באבנים.

⁵ פירש"י דיש ג' זמנים בהבשלת הזיתים, תחילה מתבשלים הזיתים שבראש הזית שמקבלים את השמש ללא צל והם המובחרים ביותר, ואח"כ מבשילים הזיתים שבגובה הבית, ואחר כך הזיתים הנמוכים יותר מגובה גג הבית. אמנם תוס' (בד"ה שלשה) פירשו שעולם כולם נלקטים כאחד, אלא שזה מתבשל יותר מזה. ובערוך פירש כרש"י.

⁶ באותיות אלו סדרנו את מה שנאמר במשנה להלן, שכל ט' סוגי השמנים שזכרו כאן הם מתחלקים לחמשה מדרגות, הראשון שבראשון הוא מדרגה ראשונה, והשני שבראשון והראשון שבשני הוא מדרגה שניה וכו'. [ומה שאמרו שהשני בראשון והראשון בשני שוים, היינו ששוים למנחות ושניהם נחשבים "מבחר נדריך", אולם למנורה דוקא הראשון שבשני [והראשון שבשלישין] כשר, דלעולם הראשון הוא נקי יותר, או כתית יותר].

הוכן ע"י כולל עיין הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף פו:

מהו הביאור: "נר מערבי" ⁸ וכו' וממנה היה מדליק ובה היה מסיים?"

	"ממנה היה מדליק"	"בה היה מסיים"
לרש"י ⁹	שנר מערבי מדליק ראשון	שמטיב לנר המערבי באחרונה
לריב"א	שמנר מערבי ידליק לשאר הנרות ¹⁰	שמדליק לנר מערבי באחרונה

⁷ אכן, זיתים אלו קודם שכותשם, צריך להכניסם למעטן [שהוא גומא בבית שנותנים בה ציבורי זיתים עד שיתעפשו ויתרככו], ואח"כ מעלה ומיבשו בראש הגג ע"י שעושה ממנו ערמה רחבה מלמטה וצרה מלמעלה שע"י זה זבים מימיו ומתייבש בשמש. ואחר שנתייבש כותשו ונותן לתוך הסל וכנ"ל.

⁸ בסוגין אוקימנא כמ"ד שהמנורה היתה עומדת ממזרח למערב, ונר המערבי הוא הנר השני מהנרות המזרחיים, כיון שבמזרחיים פוגע ראשונה כשנכנס להיכל, רק שלא יתכן ליחד לנר המזרחי, היות שכתוב לפני ה' - והיינו במערב, ולכן ייחדו לשני ממזרח, כמבואר ברש"י בשבת (כב:). [ולמ"ד צפון ודרום מונחים, נר המערבי הוא הנר האמצעי, שכולם פונים אליו והוא פונה למערב].

⁹ שיטת רש"י בסוגין ובשבת (כב:) שתחילה היה מדליק בערב לנר המערבי, והיינו שמוציא את הפתילה שלו דולקת ונותנה בכלי ומטיב את הנר המערבי ומדשנו ונותן שמנו, ומדליק מהפתילה זו הישנה לפתילת נר המערבי החדש, ואח"כ מדליק את שאר הנרות מנר המערבי החדש. ובענין זה לא היה חילוק בין זמן שהיה הנס כמו בימי שמעון הצדיק שהיה נר המערבי דולק כל הכ"ד שעות לבין הזמן שלא היה בו נס, שגם בזמן שלא היה הנס היה מדליקו שוב בבוקר כדי שיהא דלוק עד הערב שממנו ידליק. אמנם החילוק היה לענין הטבת הנרות, שבזמן שלא היה הנס אם היה מוצא לבי' הנרות המזרחיים דולקים היה מטיב את החמש נרות המערביות ומשאיר לשני המזרחיים, ומפסיק בעבודה אחרת, ואז היה מטיב את השתי נרות המזרחיים שכבו בינתיים. ואם מצאן שכבר בבוקר כבו, מתקן את הפתילה של נר המערבי לבד ע"י שמוציא ממנה את החלק החשון שבראשה ונותן בה חצי לוג שמן ומדליק לנר המערבי שידלק עד הערב. והדלקה זו תהיה משאר הנרות אם הם עדיין דולקים, ואם לא ידליקו ממזבח העולה. ובזמן הנס היה מדשן לחמשה הנרות ואחרי דם התמיד מדשן רק לנר המזרחי, והנר המערבי מדשנו ומטיבו בערב קודם ההדלקה וכנ"ל.

¹⁰ ס"ל שבעוד הישנה דולקת בנר המערבי [או מחמת הנס או מחמת שהדליקה בבוקר] היה מדליק את שאר הנרות, ואח"כ היה מדשן לנר המערבי והיה כבה, ונותן פתילה חדשה ומדליקה משאר הנרות.